

Nahju Qadā i l-Hāji

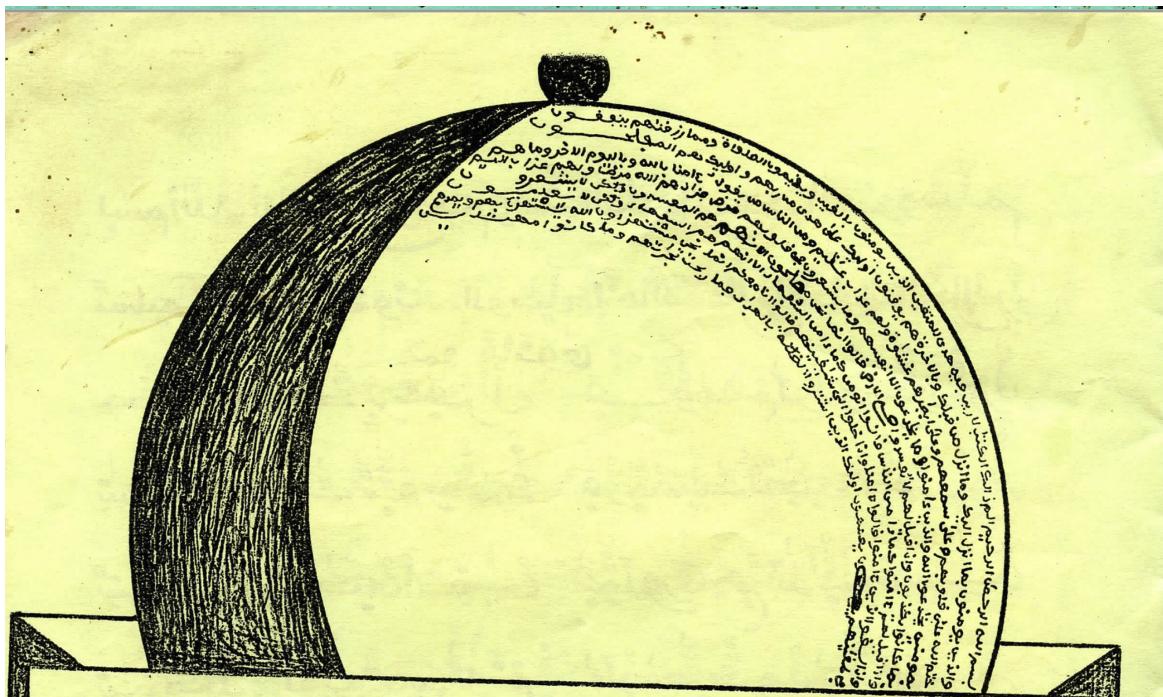
Sharaa

Taalif

Xaadim Njaay

Ibnu Sériñ Shaykh Njaay Golbi

Mbindum Bàamba Boroom Jumaa ji

Art Cover containing verses 1 through 16 of Chapter 2 of the Qur'ān (Al-Baqara: The Cow).

Nahju Qaḍā ī l-Hāji, Sharā mbindum Bāmba

Boroom Jumaa ji bi l-lughati

l-Wolofiyati alafahu

samiyyu shaykhīhī

bi qalami Xaadim Rasuulu Njaay

6-4-2003 M, H 1424

Şafar

A h 3 d

[Page 1]

Bismi l-Lāhi al-Raḥmāni al-Raḥīmi, wa ṣalla l-Lāhu ‘alā sayyidinā Muḥammadin wa sallama
taslīman. Ḥasbunā l-Lāhu wa ni‘ma l-wakīlu. Innamā l-a‘mālu bi al-niyyāti wa innamā li kulli imri ‘in
mā nawā.

Hikma ne kuy sàkku mbir te farlu

Fàwwu mu am loola nañuy góor-góorlu

Nee na ku dem ci bunt toppoo raŋ-raŋ

Fàwwu ñu ubbil ko lu tēj ba daŋ-daŋ

Te nee na képp nit ku bàyyi ak neen

Bu ñu la wëree ca ña xelu lañ lay séen

Nee na ku dul merloo bakkān miy noonam

Du làq mukk ngérëmal Boroomam

Mépp mbindeef moom lu ko neex ca lay sax

Fàwwu mu jis nàqqar yu rëy yu koy téq

Képp ku sax ci di jihaar ak bakkān

Saa su duggee båmmeel ba xam ne moo gën

Képp ku topp Mustafaa Rasuulu

Fàww mu am ay mébétam du suulu

Am ku ko ténk wax ju gàtt te dëggū

Nee na ku woor lu bon lu baax ca lay dogge

Am ku ne nguurug neen du yàgg saala

Gu dëgg gaa yàgg, du deñ ba saala

Dëggay li sax te mooy li wér waayeeg neen

Day wore day naaxsaay ba set ni aw xiin

Bismi l-Lāhi al-Rahmāni al-Rahīmi

Wa şalla l-Lāhu wa sallama ‘alayhi

[Page 2]

Ma sànt Yàlla ndax ku xam su yaruwul

Wuutewul ak lekk gu neex guñ xoromul

Ndax moo dogal ab yar di nëbb ag ndof

Askan wu suufe tey defar linuy jëf

Julli gu ànd ak sëlmëlam lay baaxe

Ci Mustafaa ma jonku Alburaax

Akuk njabootam ak jullit bu topp

Ku ko safaan Yàlla na ndabam la këppu

Nde ñoo saxal laabiire dàq noonoo

Moom seeni wàkkan ci jaamuloo koog bennoo

Luñ mëna am def ko ci yoonu Yàlla

Te njistalu ñu naafiquñoot ba jàll

Ñu ñoy ci Yàlla miy jariñ tey séddële

Wéeru ci moom ci wërsëg ak lor juy dale

Ñoo fase àddunaa te duñ ko fayle

Jublu àllaaxira mi jaam dul doyle

Njàqqare mbaa ñàkk du tax ñu bàyyi

Ndigël yi duñ yoqat te duñ ci tàyyi

Sax ca ndigël ya ak cofeel gu ëpp

Am koom du leen fàbbi ba tax ñu dëpp

Wuññi lëndëm gu tar ga woon ca gox ya

Ci seeni xam-xam ak dëppoo ak jëf ya

Cay sàng yiï ñoo ñawi xel te tedd

Neexit wi ñoo ko xam nde ñoo ko ñédd

Yàlla na leen Yàlla sottil ngënélam

Te may nu ak càngag ngënél ci mbaaxam

[Page 3]

Ma julliwaat ci Mustafaa ma folli

Ñañ yonniwoon te di ko ñaan mu dolli

Damay sharaa tontu la Bàmba tontan

Yénn Muriid yiy xeeñtu yoonu teggiin

Ndaw cim ngiram nga mëna jaar ba làq

Sa yëfu tey te sa ëllég doo jàq

Kuy wutu yoon ba teggi yar ak teggiin

Yàq nga sab coona te yaang cig càggan

Mooy leeralub xol mooy jegeel sa àjjana

Di jañ mbugal di ñoddì tagguw àdduna

Lu Bàmba am ci téeré bii ci ay may

Yàlla naa ca am nde jeexalul te mooy fay

Te maa ngi déñk kuy Muriid tay dégg

Mu jox ma ab noppam ma wax ko dëgg

Dajale naa ciy teggiin ak ciy jikko

Lu mëna yar bépp jullit bu jokku

Turam wa mooy Nahju Qadā ’i l-Hāji

Sharaa mbindum Bàmba Boroom Jumaa ji

Yàlla na mel ni turandoom di baaxal

Ku bëgg jub ak ku jubul kuñ jaaxal

Di ñaan ci Yàlla Yàlla na ko àggale

Te may ma wér ci darajay ñay màggali

Te téeré bii Yàlla na jél turam wa

Di yoonu faj aajow ku xeeñtu ban wa

Te Yàlla naa mucc ci rëy ak ngistal

ci darajay Muḥammadu l-Mufaddal

[Page 4]

Mucc ci Ibliisu te mucc ciw ày

Lu jóge kaw mbaa jóge suuf akuk jày

Te Yàlla naa topp xiluw Yonnen ba

Bi jaahi Ahmadil Xadiimi Bàmba

Lii ak mosal la woon ma yekk cin li

Bu kenn siis ndax Bàmba moo moom njél li

Taalube yi yeeni jullit Muriid yi

Déglooti leen ma teewlu leen denkaan yi

Liy yoonu teggiin mooy na nga yérém ndaw

Jox mag cëram sa maas nga def ko kom yaw

Te deel yérém ndaw li te bul ko dencal

Laabiire kow yiw lum ci bul ko xeebal

Soo ko mënnee bul séentu benn àq

Ci sa moroom soo ko defee moo dàq

Jàppal ni yaa fí yees jaroo sax màggal
Te boo yaroo bu ci xalaat koo àndal
Ní nga bëggee say nawle nekke kook yaw
Nekke ko ak ñoom bàyyi ndokk ak ñaw
Sooy toogàndook nit ku la mag na fekk
Nay mbir mu ñor maanam lu mënta ñàkk
Lu mel ni jàng mbaati ñam mbaa ab dal
Te bul di toongàndook sa mag ci ab lal
Soo toogàndook sa mag dalal te xeebu
Te bul ko sës mbaa ngay joxoñ di léebu
Bu ngeen jegee bu ko joxoñ say tànk
Deel xool fi suuf te bul dëgér nib ëkk
[Page 5]
Te bul di wiiri-wiiri di jéll sab jis
Nii ku ni mel mu ngiy wéyaale ag ndes
Te Yàlla nee Yonnen bi neel jullit ñi
Nañ dàmm seen bët ya bu ñuy xool nit ñi
Léeg-léeg nga jis as cam su xeelub xeelu
Xolam ba yàqoo ca ba dootul kiilu
Boo yabalee sa nagu bët muy wëtt
Léeg-léeg mu for loo mënta muñ bul bëtt
Du tax nga doon gawar du tax ngay jàmbaar
soo jeexaloон ca xarebaat say tungaar
Waaye ku cor bëtam te dàmmi tànkam

Ba duñu moy kookaay gawar mooy kangam

Te mag du fo du xaxataay bay yuuxu

Mbaa muy badaañuy baj-bajiy waliixu

Mbaa muy yuqamtikook di dox di gëstu

Luñ suturaal wàlla di dox di geestu

Lii lépp ak ndof la ku toogàndook nit

Na noppì dal doo sàppi duñ la yuxat

Ku yàq sab der bul ko tontu noppil

Jamano jii bul faale moo lay noppal

Di wër di xastante wàllay saagante

Moo yees ci ab jullit wàllay doorante

Li gaaw ci nëbb say ayib mooy noppì

Ku noppì muñ ku mu rawanteel roppi

Bari na kuy tontu te noppì moo gën

Bul dàggasanteek nit ku réer ku sàggan

[Page 6]

Soo toogàndook nit ku la mag benn iotaay

Su ree waree bul weesu muuñ bul xaxataay

Te ree yu rëy baaxul nde day rey reeni xol

Bu ngeen di wax na suufe bul mel nim sigal

Noppil ne nuut su la waxee nga tontu

Bul weesu la mu la laaj te bul bébbéntu

Buy beccingal wàlla mu mer mbaa jéppi

Lu mu ci doon deel jéggalooka noppì

Saa soo dëjoo ba wara jóg neel ñokket

Bul ni bérét di sànni suuf ci seen bët

Te bul nelaw ci biiru nit ñu yeewu

Sooy ngonalaan ba yëg ngëmmeen neel còwwu

Te soo defee sa itte ciw ñam ak séy

Wuutewulaak baayima doo amuk fay

Lu dëgëral sa ndig bul ko weesu

Deel mos di daw te bul njaafaan di buusu

Sa loxo yii bu ko foye di yàq

Te bu ci def lu dul njariñ la làq

Saa soo xamee ni kii la mag daa soxla

Jógal doxali ko bu dee day fulla

Soo dee wax ak nit bul ko tontu fen nga

Mbaa li nga wax du dëgg mbaa juum nga

Wàlla leneen luy yëkkatig sidditam

Doonte xalel la sax du yar du tontam

Saa su waxee sa kumpa mbaa loo réere

Bul weddi lam la wax te bul ko seere

[Page 7]

Wàlla nga wax ko wax ju neex tey teggiñ

Te du ca mer du ca xuloo duy li gën

Na nga tåmmal wax ju rafet sa lammíñ

Yonnen bi nee wàlla nga ub sa gémmiñ

Bul rex-reexi ka ree lu dul lu reelu

Te soo amul yitte moyul wéréelu

Te bul di wuññi saw yaram mbaa say sér

Nëbbal sa cér yi soo bëggee amub yar

Di wocc awra réer la it ak ndof la

Di ñàkk kersa teg ca ñàkk fulla

Nde muuru ak suturlu mbokkum diine

Lañu ba duñ tåggoo fasal ko yéene

Koo dem fi moom nuyu ko koo dajeel it

Su la nuyoo delloo ko loolu mooy nit

Koo jox loxo bu ko gësëm bul roppi

Na nga sujóot te na nga wax bul noppi

Nee nañu booy nuyóo ku ne di ñaanal

Moroom ma day màbbi bàkkaar di daaneel

Saa soo bëggee tàbbi ci néegu jaambur

Yëglul te bul rañaan ba mel nib xaajar

Suñ la mayee ndigël nga daal di jàll

Buñ la tànqamloo yollkul ni mëll

Bul yér amaana nga dajeek luñ làq

Te ku ragal kumpa du jóg ci yàq

Booy àndàndoo bul tànn kuy iñaane

Wàlla ku dof wàlla ku ñàkk diine

[Page 8]

Ndax nee ñu nit ku ne ci diinay xaritam

Lay àttewoo deel xaritook ku am ngérém

Baraa na nit ku réeré yàq ku lewet

Te li ko def kale da koo defoon xarit

Bul gëstu awray nit ñi mbaay pakastal

Lu Yàlla bind fàwwu loola day dal

Ku wuññi awray nit ñi Yàlla wuññi

Say awra loo nëbboon ñu xëy ko duññi

Deel tudd seen rafet-rafet sooy tudd

Bul ayibal kenn te bul ko boddì

Te soo bëggee mucc sa diine mucc

Sa der bi ñoŋ sa mbuuus mi fees bay fàcc

Awraw mbindeef bu ko tudd ak sa làmmiñ

Nde am nga ay awra ñu am ay gémmiñ

Xamal ni wuute ab daxal ak kàcc

Ku muy jikkóom ku ko jam it du nàcc

Te Mustafaa nee na na ngeen di dëggal

Ndax ku dëggal fàwwu lu baax lay àndal

Ag mbaax dalay wommat nga tàbbi àjjana

Dàral Na‘im nga fàtte tiisi àddina

Léeg-léeg nga jis as njaam su sax ci dëggal

Ba Yàlla def ko kuy dëggal kun jéggal

Nee na nañuy moytu di fen fen baaxul

Day gindi cig kàccor su ngeen ko tiitul

Kàccor da lay wommat nga tàbbi safara

Jahannamaak Huṭammatur mbaa sàqqara

[Page 9]

Léeg-léeg nga jis narkat bu làggi ciy nar
Ba Yàlla def ko kàcckat bu ñuy yar
Deel topptoo wayjur yi dee leen teete
Bu ñu tëlee nàngu la doon seen peete
Deel xéy ci seen ndigél yi dee ci gontu
Lu ñu la sëf deel las-lasi bul gàntu
Te ku la mag sa dëkëndoo nit ñépp
Deel lewetal tey féetéwoo seen lépp
Tey rafetal sa jikko ak mbindéef yi
Di yaatal ak di sopp tiit yu yées yi
Tey sopp-sopplu mbindéef yiy nooyal
Say wax ci ñoom tey maslaha tey neexal
Nee nañu mudaaranteek mbindéefi Yàlla
Mooy xaaju xel kon maslahaal mooy fulla
Te deel ziyaare nit ku baax ku sell
Dee ko defal keem ni nga mën foo tollu
Di sàkku seeni ñaan tey deel barkeelu
Lu ñu la wax na ko sa jëf ja feelu
Màggal boroom xam-xam bu maandu tey jëf
Màggal Boroom Arash la mandaxeelfaf
Soo àndàndoog kilifa jox ko àqam
Ci tukki mbaa ngeen nekkàndoo cib ruqam
Boofal fi suuf bul toogàndoo ci luñ lal

Sa kilifa mu dig basaq wàllab lal

Bu ñu tegee ñam wa ba ngeen di lekk

Déglul ndigël sëgam da ngeena bokk

[Page 10]

Dee ko tegal te bu ko xool suy tibb

Te loo ca jis luy teey xelam nga nëbb

Dee ko fajal aajo yi dee ko jokku

deel féetéwoo root ak taxan ak togg

Sooy àndàndook aw nit te ngeen di tukki

Jàppale leen ko ciy tàkk ak kuy tekki

Surgawu leen di sàmm ak di saytu

Seen jur ya ak bagaas ya bul di gàntru

Dimbale leen ci ñàq ak ci ñuqi

Jégalu leen soo sàgganee bul toqi

Teraanga moos ci géedu tiis la nekk

Soo ko bëggee xuus géiji coono fokk

Te ku ragal coono ba noppì tàyeeel

Su moytuwul Boroom bi seete koy yéel

Ndax mënuñoo àndil njariñ Muriid bi

Ku aw yoon fàwwu mu dégg dof bi

Su la mbindéef xëyoo di laaj ay àq

Jox ko la tuy laaj bul ca tiit bul jäq

Mii poñpoñoor jarula nay day tàkk

Ku ittewoo bàyyil mu jaar ca sàkk

Ku nay soree naak Yàlla ak mbindéef yi

Te soo nayee dëkkeeg majoos yéeg seef yi

Alal ji nu mu tollu fii lañ koy bàyyi

Di kof-kofeek di deñc nañ ko tàyyi

Safaan ba mooy ab tabe-tabeel bul deñc

Loo def dajeeg payam keroog bis peñc

Way yaatalal gan ñi ci yetti firnde

Ci làmmiñ ak ci sa kanam ak bernde

[Page 11]

Yonnen bi nee ku gëm Boroom Bis Peñc

war nay teral ganam ci kem lam deñc

Te gan du ëmb loo ko jox daa jaadu

Day nettaleet ak lu mu maandu-maandu

Muuñal ko buy wàcc te bul ko dàq

Baraa na muuñ gu dàqi nen mbaay seq

Bu la mbindéef mëna baloo am njàng

Te soo xamee jëfe ko kon nga sàng

Ndox miy dundal njëmbëtu xol mooy xam-xam

Leeral sa xel woññi lëndëm ak am-am

Xamoo ne nit ci xam-xam ak ci diine

Lay rawe ay nawleem xamal te yéwén

Ku gën moroom ma ñooma tax du askan

Du ndéy du baay farlul ca xam bul sàggan

Te wóolu Yàlla soo xamee tey sellal

Dalalal sa xel Yàllab diggam du jéllal

Sàmmal sa cér yépp tàqoo sab mbind

Neewi nelaw te muñ ñam tay fànde

Jàngal ci sag ngone balaa ngay màgg

Te lu lewul lu laalu nee ko tegg

Ku ko deful soo màggattee dee réccu

Nde loo ci sex ci ndaw gi doo ko woccu

Bàyyi ba xel mi toqi bët yi toqi

Nga sooga ji loo fa ji it du sëqqi

Njàngum maga yemook di bind cib ndox

Ngoney simor bu tooy lu wow ca lay sax

[Page 12]

Baraa na xol bu dee ba dee ne wett

Xam-xam dundal ko mu jógaat ni mott

Mooy làmp biy leeral di wan sa bàkkan

Digguw dëgg ag neen ak yeneen yu lëntan

Aka jafe soo ko joxul sa lépp

Du la joxuw jalaw sàkka aw fépp

Deel xiif di mar di fok di sonnal cér yi

Soo ko defee léegi nga donnu mbér yi

Nee nañu fuñkat la ku doonul muñkat

Du mëna am xam-xam melal nib dawkat

Saxal ci ag toroxlu ak ci doyadi

Nde soo rëyee doo mëna jóg cig xamadi

Deel toog ci suuf jox ko sa lépp itte
Bul gestu nit ñi ndax ndegal day bette
Bul bayna-bayna jot du am fa mu neexe
La dee di ñów ci soxla it lay jeexe
Saxal ci baamu tey nafar sab mbind
Xanaajisoo ab goj ni muy def pind
Ki lay xamal muy sa sëriñ mbaa jëwriñ
Jox ko cëram bul moy lu toll ni cawriñ
Dee ko fajal aajo ya dee ko gontal
Dee ko xëyal lu mu la tek bul gàntal
Bul xaxataay di ree te bul mboorante
Ci kanamam te bul kafey doorante
Deel néewi wax ci kanamam deel noppi
Soo àndàndoog sëriñ bi bul ko roppi
[Page 13]
Lu mu la wax ànd ca loo ko bañ-bañ
Jox ko sa nopp bi sam xel ak sap sañ-sañ
Te dee ko yét soo ko amee àddiya
Te bu ko xeeb soo ko defee def jëyya
Taalube yaak soxna yaak waa kér ga
ak jaam ya wormaal leen te doon seen surga
Soo ko defee amaana sëriñ ba xool la
Xooliin wu tax Yàlla yërëm la fal la
Sëriñ bu xool taalube xoolu yéene

Loolooy ngënél te moo di léppi diine

Melal ni néew ka ko tëral di sàng

Mo yor mbiram melal ni jaam ak sàng

Soo màggalee sëriñ bi daal di àggal

Doo mëna am njariñ sëgëm doo màggal

Baraa na foore ju amul taal jàngu

La ko waral daa amuloon ag nàngu

Xamal ne mbokk ak xarit bu dëggal

Aka jafe xanaay njariñ lay làngal

Kiy dàgg ay ittéem di dox say soxla

Di lor boppam ngir sa njariñ du soxla

Su jamano yëngoo ba géej gi taama

Mu jóg taxaw booley kumbaam ak faama

Di nëbb sag suufe di ràgg sab tir

Kileey xarit mooy mbokk kii mooy waajur

Alhamdu li l-Laahi ma yam fi woy wi

Ku gëlëmoon ngàlla ñëwal ci yoon wi

[Page 14]

Ku weradi faj gaa gi nii ku gumba

Su ko jëfee di mëna sànni tum ba

Bokk na ciy teggiin lu yoon rafetlu

Soo ko xamee jëfee ko ba lañ ñaawlu

Nít a ngi nii buñ ko nee moo yaw diw

Kana la yar mu tontu leen ba may ndaw

Ba fii ma ne daay xool ña réer lañ nekk

Ma di ko daw bis bu Yàlla sàkk

Wa l-Lâhu l-muwaffiqu li l-ṣawâbi wa ilayhi l-marji‘u wa l-ma ’âbu. Nasaluhu

an yuwaffiqanâ wa ahîbbatanâ limâ yurdîhi ‘anâ wa yasta ‘îmilanâ fîmâ yarđâhu

minnâ. Wa lâ ḥawla wa lâ quwwata illâ bi l-Lâhi l-‘âliyyi l-adhîmi. Wa şalla l-Lâhu

‘alâ sayyidinâ Muḥammadin wa ‘alâ ālihî wa şâhbihî wa sallama taslîman.

Fii laay yem ak Nahju Qađâ i l-Hâjî

Sharaa mbindum Bâmba Boroom Jumaa ji

Ma sànt Yàlla miy dimbal ku yaakaar

Li mu ma may ma génne tey bii àngaar

Te Yàlla naa texe te Yàlla naa mucc

ci am pexeem ak yollungar ak xañ

Julli gu àndak sëlmélam na tuuru

ci Mustafaa ak kuy Muriid kuy dooru

Moom lañu may moom Muhammad mooy ràmmu

Moom lañu kañ ci Alxuraan jiñ sàmm

[Page 15]

Ci rafetal ak jikkowoo ngënéel yi

Te du ci ndey te du ci baay du maam yi

Tuuru ci ak njabootamak kuy soppe

Aki sahaabaam may ma luñ may toppe

Te maa ngi ñaan njéggal ci seeni barke

Ci darajay Sëriñ si sànt Mbàkke

Nay kerkeraan bi may sottil ngënéel yi

Fegal ma ag alku wëral ma cér yi

Na ma fegal texeedi maak ku fonk

Saa téeré bii tey julli jublu pénku

Te Yàlla nay ngir Yàlla ak yonnen bi

Saa kerkeraan ma àgg teggi ban bi

Bijjil ma àjjana feggal ma sawara

Ba ma ziyaar Madiinatal Munawwara

Nay sababuk samag texe ak xam-xam

Ak jëfe ak jaamu wuññil ma lañ lem

Na ma diril ci darajay Maam Faati-

mata texeek mujj gu rafet ci xaati

Julli gu àndak sëlmélam na wacc

Ci Muntaxaa féeg asamaan di nàcc

Féeg jikkwoooy teggiin di àndig yokk

Di maye fii ak fee la gën lañ sàkk

Féeg leeri Yàlla yay dëkkoo ba fâwwu

Xooli ña muñ ña mat fegal nu aw-law

Boole ca ay sahaabaamak njabootam

Te téeré bii na am xorom am tem-tem

Subhāna rabikka rabil ‘izzati ‘amā yaṣifūn.

Wa şallamu ‘ālal mursalīn.

Wa l-ḥamduli l-Lāhi rabbi

l-‘ālamīn.